

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Byla-li proti žalobnímu nároku uplatněna námitkou započtení vzájemná pohledávka, nastává tím (§ 232, druhý odstavec c. ř. s.) vzhledem k započítávané vzájemné pohledávce účinek zahájené rozepře do výše žalobního nároku a nelze v tomto rozsahu později samostatně zažalovati tuto vzájemnou pohledávku, nebyla-li námitka započtení vzata zpět. — Byla-li vzájemná pohledávka již zažalována, brání zahájená rozepře tomu, by byla též vzájemná pohledávka namítána k započtení.

V rozhodnutí čis. 2934 sb. n. s. bylo vysloveno, že přednesením námitky započtení nenastává ještě zahájenost rozepře ohledně vzájemné pohledávky k započtení namítané.

V rozhodnutí čis. 4377 sb. n. s. bylo vysloveno, že vzájemná pohledávka nemůže býti ke kompensaci namítána, byla-li již před tím zažalována.

V rozhodnutích čis. 5205 a 5611 sb. n. s. byla konečně vyslovena zásada, že námitkou compensační pohledávky nenastanou účinky zahájení rozepře a že též pohledávka může býti později zažalována.

Při poradách senátů nejvyššího soudu vyskytly se rozpory jak v názoru, zda námitka vzájemné pohledávky k odpočtení zakládá litispendenci, tak v názorech, zda jest co do litispendence rozlišovati případ, kdy byla pohledávka zažalována a pak v jiném sporu ke kompensaci namítána, od případu, kdy tomu bylo naopak.

V zájmu jednotnosti nálezů nejvyššího soudu předložil první prezident tyto sporné otázky zesílenému sboru soudců, jenž se usnesl na právních větách v čele uvedených.

D ů v o d y: Plenární senát položil si nejprve otázku, zda jest co do zahájenosti rozepře různě posuzovati případ, kdy byla pohledávka dříve zažalována a později v jiném sporu ke kompensaci namítána, a různě případ, kdy tomu bylo naopak, a dospěl k tomu, že oba případy nutno posuzovati j e d n o l i t ě, ať již rozhodnutí ve věci samé dopadne tak či onak, ať bude přiznán uplatňování námitky kompensace účinek zahájené rozepře, či jí přiznán nebude. Vždyť oba případy jsou podstatně stejné, jde tu o líc a rub téže právní otázky. Bude-li přiznán účinek zahájené rozepře dřívějšímu uplatňování pohledávky započtením, bude tím řečeno, že pohledávka jest p ř e d m ě t e m sporu a že jí nelze napotom uplatňovati zvláštní žalobou. Při tomto právním nazírání bude pak stejně posuzovati případ opač-

ný, kdy vzájemná pohledávka byla dříve zažalována a pak uplatněna započtením. Zvítězil-li by však názor, že uplatnění vzájemné pohledávky k započtení nezakládá zahájené rozepře, bylo by tím vysloveno, že vzájemná pohledávka není předmětem sporu a nebylo by pak lze ani v tom případě, že byla pohledávka dříve zažalována a pak uplatněna k započtení, dospěti k názoru, že by se tímto uplatňováním stala předmětem sporu, že by »o ní byla právní rozepře vedena« (§ 233 c. ř. s.). Také literatura posuzuje oba případy se stejného hlediska (viz dr. Rudolf Pollak: System des österreichischen Zivilprozessrechtes str. 375—376, Ott: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního díl II., str. 48).

Zodpověděv tuto předběžnou otázku, jak právě vyloženo, dospěl plenární senát k právním větám uvedeným v záhlaví z těchto úvah:

Otázka, o niž tu jde, jest spornou v nauce i v soudnictví. Názor, že námitka započtení vzájemné pohledávky má účinek zahájené rozepře, hájí: dr. Fr. Klein: Vorlesungen, str. 216 až 218, dr. Rudolf Pollak: System des österreichischen Zivilprozessrechtes str. 373 až 375, dr. Emil Ott: Soustavný úvod ve studium nového soudního řízení díl II., str. 48, dr. Václav Hora: Čsl. civilní právo procesní díl II., str. 168, dr. Josef Friedländer: Zur Kasuistik des Zwischenantrages auf Feststellung (Allg. öst. Gerichtszeitung z r. 1900 čís. 17), Václav Cícha: Námitka kompensace a uplatnění vzájemné pohledávky ve sporu (Soudcovské listy z r. 1924, str. 176 a 191). S hlediska říšskoněmeckého civilního soudního řádu zastávají tento názor zejména: Julius Wilhelm Planck: Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechtes str. 271, Schollmeyer: Kompensationseinrede str. 10 a násl., str. 96 a násl. V komentáři k uherskému pravotnému poriadku hájí tuto zásadu dr. Marcel Kovacs sv. I. str. 240.

Opačné stanovisko zaujímá Neumann v Komentáři k civilnímu řádu soudnímu k § 232 c. ř. s., dr. Schrutka von Rechtenstamm: Die Richtigkeit der Forderung als Voraussetzung der Kompensation str. 138, Fürstl: Zivilprozessgesetze str. 369 a pro obor říšskoněmeckého práva najmě: Stein-Jonas: Die Zivilprozessordnung für das deutsche Reich § 145 str. 430, Otto Geib: Theorie der gerichtlichen Kompensation str. 115 a 116.

Co do spornosti této otázky v judikatuře nejvyššího soudu poukazuje se k tomu, co bylo uvedeno v úvodu tohoto rozhodnutí.

Zodpovědění sporné otázky závisí především na tom, zda rozhodnutí o námitce započtení dlužno pojati

do rozsudečného výroku čili nic. V první době po vydání nového civilního řádu soudního nebylo rozhodnutí o námitce započtení, nebyli učiněni mezitímní určovací návrh, pojmáno do rozsudečného výroku, nýbrž pouze do důvodů. (Týž názor hájí Krcha v Soudcovských Listech 1924 str. 96.) Původní názor došel výrazu i v odpovědi vídeňského nejvyššího soudu k § 232 c. ř. s., v níž vycházel vídeňský nejvyšší soud z názoru, že při pouhé námitce započtení vzájemné pohledávky nemá být v rozsudečném výroku vysloveno, zda vůbec, po případě pokud vzájemná pohledávka jest po právu, čili nic, nýbrž že se má soud jen v důvodech zabývatí vzájemnou pohledávkou. Názor, zastávaný původně praxí a vídeňským nejvyšším soudem změnil se vlivem Kleinovým, jenž ve svých Vorlesungen hájil názor krajně opačný. Učil (str. 214), že má o vzájemné pohledávce být rozhodnuto vždy v rozsudečném výroku, a to tak, že nevyneseli rozsudek částečný, ať již proto, že nemohl být vyneseno, nebo že ho soudce vynésti nechtěl, rozhodne se v rozsudečném výroku nejprve o žalobním nároku, a poté se vysloví, zda a v jaké výši přísluší žalovanému vzájemná pohledávka, načež teprve následuje v případě započtení výrok, že obě pohledávky započtením zanikly; nebo — byla-li vzájemná pohledávka menší, že jest žalovaný povinen zaplatiti nedoplatek žalobní pohledávky, vybývající po započtení, bylo-li však rozhodnuto o zažalované pohledávce částečným rozsudkem, že nutno v pozdějším konečném rozsudku rozhodnouti vždy o jsoucnosti vzájemné pohledávky, a to i tehdy, byli žalobci částečným rozsudkem odepřeni žalobní nárok. O vzájemné pohledávce, uplatněné námitkou, nemělo rozhodnuto být rozsudkem jen tehdy, když byl bez předchozího částečného rozsudku ihned konečným rozsudkem žalobní nárok odepřen. Tento případ bude při zamítnutí žaloby pravidlem a proto netřeba se tu obíratí názorem Kleinovým o případu, že by soud snad volil pro zamítnutí žaloby formu rozsudku částečného. Tolik jest jisto, že se ujala praxe, podle níž se rozhodnutí o namítané vzájemné pohledávce pojímá do rozsudečného nálezu (viz též rozh. nejv. s. sb. č. 2362, 3630, 3877, 4530).

Jde nyní o to, zda tato praxe jest správná. To nutno uznati z této úvahy:

Podle § 404 c. ř. s. má rozsudek vyneseno ve hlavní věci vyříditi všechny návrhy, týkající se hlavní věci. § 417 c. ř. s. uvádí jako obsah rozsudku pod čís. 34: nález rozsudečný. Nález rozsudečný jest výrokem o tom, co má být právem, čemuž jest tudíž zákonem přiznána právní moc. Stěžejním předpisem

pro rozsah právní moci rozsudku jest pak § 411 c. ř. s., jenž v poslední větě prvního odstavce výslovně praví, že »rozhodnutí o tom, je-li nebo není-li tu pohledávka vzájemná, kterou žalovaný uplatnil ke kompensaci, jest účastno právní moci jen až do částky, kterou má býti kompensováno«. »Rozhodnutí«, má-li býti pravomoci schopno, nemůže býti pojato jinam, než do výroku. Opačné mínění to sice uznává, ale snaží se dovésti, že poslední věta prvního odstavce § 411 c. ř. s. jest pouze zvláštním případem, který byl vyňat z předcházející všeobecné věty a ohledně něhož byla obmezena právní moc pouze do částky, kterou bylo započítáno, a že proto rozhodnutí o námitce započtení jest pojati do rozsudečného výroku a jest toto účastno právní moci pouze tehdy, byla-li uplatněna ve formě mezitímního určovacího návrhu, nikoli však, nebyl-li takový návrh učiněn.

Na vyvrácení tohoto názoru budiž uvedena nejprve historie vzniku § 411 c. ř. s. Ve vládní osnově zněl § 427 c. ř. s. (odpovídající nynějšímu § 411 c. ř. s.) takto: »Rozsudky, jimiž nelze odporovati opravným prostředkem, jsou účastny pravomoci potud, pokud bylo jimi rozhodnuto: o nároku uplatněném žalobou, nebo o jsoucnosti či nejsoucnosti vzájemné pohledávky, uplatněné žalovaným k započtení.« Motivy vládní osnovy str. 291 odůvodnily blíže ustanovení to slovy: »Rozhodnutí soudu o přednesu stran, který byl učiněn k odůvodnění nebo ku potření nároku, zejména o vlastních (pravých) námitkách, replikách, není způsobilým, by dosáhlo pravomoci. Z toho pravidla platí z d á n l i v á výjimka při námitce započtení, neboť v tomto případě se v pravdě rozhoduje o jsoucnosti nároku žalovaného« (nikoliv tedy pouze o nároku žalobním a o pouhé námitce žalovaného). Podle zprávy společné komise obou sněmoven str. 11 a 12 obávala se permanenční komise panské sněmovny, že by ustanovení o pravoplatnosti rozsudku, týkající se celé vzájemné pohledávky k započtení namítnuté, způsobilo stížení započtení a komplikaci sporu, a zdálo se jí, že toto ustanovení při uplatňování pouhé části pohledávky by přesahovalo míru potřebného, a proto provedla změnu vládní osnovy v ten rozum, že vzájemná pohledávka uplatněná započtením má se státi pravoplatnou jenom do výše za žalované pohledávky. Než tím, že byla změněna vládní osnova a pravoplatnost omezena způsobem právě zmíněným, nebylo nic změněno na právní zákonodárné zásadě, podle níž vzájemná pohledávka uplatněná k započtení zakládá, jakmile byla rozsudkem formalisována, námitku věci pravoplatně rozsouzené do výše žalobní

pohledávky. Změna provedená permanentní komisí panské sněmovny neměla v zápětí změnu právní zásady, vytyčené v §§ 411, 232 a 233 c. ř. s., nýbrž toliko námitka vzájemné pohledávky nemůže míti účinek zahájené rozepře proto, že ji lze vzítí kdykoli zpět bez souhlasu žalobce a že tudíž není ani jisto, zda dojde k rozsudku o ní. Tato námitka neobstojí, uváží-li se, že tentýž případ může nastati i při mezitímním určovacím návrhu a do jisté míry i při žalobě. Mezitímní určovací návrh podle § 236 nebo 259, odst. 2. c. ř. s. může žalobce (žalovaný) vzítí kdykoliv zpět, právě tak jako námitku započtení a není tudíž ani u něho předem jisto, že povede k formalisování rozsudkem. U žaloby pak nastává zahájení rozepře již jejím doručením žalovanému a přece ji může žalobce vzítí zpět bez souhlasu žalovaného až do počátku prvního roku, nebo ještě při něm, ano i později za předpokladů uvedených v § 237 odstavec první c. ř. s. Mimo to může býti žaloba odmítnuta na příklad pro nepřislušnost a není tedy ani u žaloby předem jisto, že povede k pravoplatnému rozsudku, a přece nikdo neupírá a ovšem podle zákona nemůže upírat ani žalobě, ani mezitímnímu určovacímu návrhu účinky zahájené rozepře. Neodvolatelnost návrhu není tedy povahovou známkou zahájené rozepře, stačíť k tomu již pouhá možnost, že nárok ve sporu uplatněný bude rozsudkem formalisován.

Lze tudíž dovoditi ze zákona, že rozhodnutí o jsoucnosti nebo nejsoucnosti vzájemné pohledávky namítnuté ku započtení nutno pojmati do rozsudečného výroku, čímž uplatnění vzájemné pohledávky jest účastno právní moci (ovšem pouze do výše zažalované pohledávky) a důsledkem toho má uplatnění námítky započtení účinek zahájené rozepře.

Jest se však ještě vypořádati s dalšími námitkami, jež činí názoru tuto hájenému zastanci opačného mínění.

Především jest to námitka, že uplatněním vzájemné pohledávky ve sporu vznáší se pouze obrana proti zažalovanému nároku. Jest si tu především povšimnouti, že zákon sám dává námitce započtení postavení zvláštní, odlišné od pouhých obran proti zažalovanému nároku. § 189 c. ř. s. ustanovuje, že senát může naříditi, bylo-li vzhledem k témaž nároku užito několika samostatných útočných nebo obranných prostředků, by bylo jednání obmezeno nejprve na jeden nebo některé z těchto sporných bodů. Kdyby bylo uplatnění vzájemné pohledávky ke kompensaci pouhým obranným prostředkem, byl by tento případ již zahrnut ve všeobecném doslovu § 189, ale přes to zákon vyslovuje v předchá-

zejícím § 188 ještě zvláště, že může býti nařízeno oddělené jednání o vzájemné pohledávce žalovaným uplatněné. Tím byl i v zákoně vytčen rozdíl mezi pouhou obranou proti žalobnímu nároku a uplatňováním vzájemné pohledávky. Ostatně plyne totéž z výkladu, jehož se dostalo shora §§ 411 a 391 třetí odstavce c. ř. s.

Pro názor, že uplatňování vzájemné pohledávky započtením není pouhou obranou, svědčí i zkušenost praxe, že vzájemná pohledávka stává se namnoze jediným předmětem sporu najmě v případech, kdy žalobní pohledávka byla uznána. Také přípustnost opravných prostředků posuzuje se v praxi, napadáno-li rozhodnutí o vzájemné pohledávce, podle výše vzájemné pohledávky a nepřipouští se podle § 502, třetí odstavce c. ř. s. dovolání do rozsudků nižších soudů, jimiž bylo souhlasně rozhodnuto o samostatných pohledávkách, namítaných k započtení a nepřevyšujících jednotlivě 2000 Kč (rozh. ze dne 20. ledna 1925, Rv I 1761/24), nebo do souhlasného rozhodnutí nižších soudů o části pohledávky, namítané k započtení, jež nepřevyšuje 2000 Kč, třebas celá pohledávka tento peníz převyšovala (sb. n. s. čís. 6448).

Opačné mínění uvádí dále, že započtení, jsouc zařazeno do třetí hlavy třetího dílu občanského zákonníka, která jedná o zrušení práv a závazků, jest pouze jakýmsi způsobem placení a že tudíž námitku z započtení dlužno s procesního stanoviska posuzovati stejně jako obranu zaplacení. Leč dlužno bedlivě rozlišovati mezi oběma námitkami. Obrana, že zažalovaná pohledávka byla zaplacená, může se vztahovati pouze na tu kterou určitou pohledávku, kdežto vzájemná pohledávka, namítaná k započtení, není v tak těsné souvislosti se zažalovanou určitou pohledávkou věřitelovou, tvoří naopak samostatnou část jmění žalovaného, jenž jí může podle libosti nakládati. Jest oprávněn ji zažalovati nebo uplatniti započtením proti kterékoliv zažalované nebo nezažalované věřitelově pohledávce, pokud jsou zde podmínky započtení podle § 1438 obč. zák. a dalších.

I když se připustí, že námitka započtení jest jedním z prostředků obrany, dlužno rozlišovati obranné prostředky od předmětu rozepře, t. j. od sporného práva soukromého (hmotněprávního nároku), o němž jest s účinkem pravoplatnosti rozhodnouti. Prostředky obranné (nebo útočné) liší se od předmětu sporu tím, že sice musí býti též rozsudkem rozřešeny, avšak toliko jako otázky předběžné, jichž řešení dochází výrazu toliko v rozsudkových důvodech, nejsou účast-

no právní moci, a jichž uplatnění nemá účinku zahájení rozepře. Naproti tomu rozhodnutí o p ř e d m ě t u s p o r u, nebo jeho části, děje se rozsudečným v ý r o k e m, jest účastno pravomoci, jeho uplatnění ve sporu má účinek zahájené rozepře a může být, což jest rozhodné důležitosti, p ř e d m ě t e m odděleného jednání a rozhodnutí. Okolnost, že podle § 391, třetí odstavec c. ř. s. lze o v z á j e m n é p o h l e d á v c e po vydání částečného rozsudku jednati zvláštním odděleným sporem a že rozhodnutí o ní jest, jak shora dovoďeno, účastno pravomoci, odnímá námitce započtení povahu pouhé obrany či námitky. Jakmile bylo rozhodnuto o žalobním nároku částečným rozsudkem a následkem toho není již místa pro námitku, táž promění se v návrh na rozsudečné určení vzájemné pohledávky (Klein, Vorlesungen str. 212).

Z toho jde, že námitka započtení není čistým obranným prostředkem. Námitkou započtení navrhuje sice žalovaný formálně zamítnutí žaloby až do výše vzájemné pohledávky, podle materiálního výsledku však zamýšlí žalovaný uplatnění nikoliv pouhou obranu, nýbrž i svou vzájemnou pohledávku (není bez významu, že zákon v §§ 188, 391 a 411 c. ř. s. důsledně mluví o u p l a t n ě n í v z á j e m n é p o h l e d á v k y); chce započtením vzájemné pohledávky současně provést obé: jednak obětovati část svého jmění k tomu, aby uspokojil nárok proti němu vznesený, a tím realizovati svou vzájemnou pohledávku, a to i proti vůli věřitele, jeduak odmítnouti nárok proti němu vznesený.

Jest tedy v námitce započtení zároveň obsažen návrh, aby byla věřiteli kompensace vnučena a aby byla, pokud je spornou, určena jsoucnost či nejsoucnost vzájemné pohledávky, ovšem pouze do výše zažalované pohledávky.

Dále se namítá, že podstatou rozhodování o námitce započtení není pouze rozhodování o jsoucnosti vzájemné pohledávky, nýbrž i o její způsobilosti, aby byla na žalobní pohledávku započtena, o její kompensabilitě a že právní moc vztahuje se nejen na otázku jsoucnosti, nýbrž i na kompensáčnÍ způsobilost. Z toho se vyvozuje, že kompensáčnÍ námitka je skutečně jen námitkou a že jsoucnost vzájemné pohledávky jest jen předpokladem pro uskutečnění kompensace; podstatou rozhodování prý je toliko otázka, zda a pokud žalobní pohledávka kompensací zanikla.

Tato námitka nemá však pro otázku litispendence významu, neboť okolnost, že soud, máje rozhodovati o tom, zda jest tu kompensáčnÍ vzájemná pohledávka, musí zkoumati

všechny hmotně právní předpoklady kompensace, tedy nejen jsoucnost, nýbrž také kompensabilitu vzájemné pohledávky, nijak nevyvrací názor tuto hájený, že podle procesního práva jest předmětem jednání a rozhodování ve sporu vzájemná pohledávka a nikoli pouhá námitka. O tom se vyslovuje zákon sám, a to způsobem zřejmým v §§ 188 druhá věta, 391 třetí odst. posl. věta a § 411 první odst. posl. věta c. ř. s., kdež vesměs nařizuje toliko rozhodování o uplatněné vzájemné pohledávce.

Do rozboru jednotlivých případů, jaké by tu vůbec mohly nastati, zejména, že by byly sporny nejen jsoucnost vzájemné pohledávky, nýbrž i hmotněprávní předpoklady pro kompensaci, či jen tyto a které z nich, nebo že by se tyto sporné otázky vynořily teprve ve druhém období řízení po vydání rozsudku částečného, a jak by je bylo formálně vyřešiti v rozsudku konečném, netřeba se za účelem rozhodnutí sporné otázky litispendence pouštěti a také by to bylo bez ceny, protože by se zabíhalo do kasuistiky, která by přes to nemohla vyčerpati všechny případy, jaké skutečný život přináší. Jen o jednom případě nutno se zmíniti, ježto na něj zastanci opačného názoru při hájení svého stanoviska důraz kladou, totiž že při uplatňování pravoplatně již přisouzené vzájemné pohledávky jest předmětem rozhodování nikoli její jsoucnost, nýbrž toliko její kompensabilnost. Tu ovšem nebude řeči o zahájenosti rozepře (litispendenci), ale z jiného důvodu, totiž z toho, že táž předpokládá rozepři o jsoucnosti vzájemné pohledávky, a to rozepři pravoplatným rozsudkem dosud neukončenu; zde nebude rozhodováno o jsoucnosti neb nejsoucnosti vzájemné pohledávky, neboť to jest již věc pravoplatným rozsudkem rozsouzená, jímž končí zahájenost rozepře a proto nebude zde případu § 411 c. ř. s. ani § 391, třetí odstavec c. ř. s. a nebude též možno mluvit o zahájenosti rozepře. Zde bude námitka započtení čistou obranou, jíž se rozhodne pouze o započitatelnosti vzájemné pohledávky, a to pouze v rozsudečných důvodech jako o předběžné otázce.

Také poukazy zastánců opačného mínění na t. zv. podružnost (eventuálnost) compensační námitky a na její závislost na osudu žalobní pohledávky nemají významu pro otázku zahájenosti rozepře. Tato námitka jest ovšem často jen podpůrným obranným prostředkem pro případ, že by jiné námitky žalovaného selhaly. Avšak z nejistoty, zda dojde k rozhodnutí o vzájemné pohledávce, nenásleduje, že by zahájenost rozepře nastala teprve okamžikem, až dojde k rozhod-

nutí o ní; nelze přece posunouti počátek zahájenosti rozepře do doby, až nastane pravomoc rozhodnutí o vzájemné pohledávce, neboť by takto začátek zahájenosti rozepře znamenal i její konec. Totéž by musilo platiti co do zahájenosti rozepře i při hromadění žalobních nároků, kdyby žalobce uplatnil jeden nárok jako hlavní a druhý jako vedlejší pro případ, že by s prvním nepochodil; neboť i zde by zahájenost rozepře o nároku eventuálně uplatňovaném byla závislou na osudu nároku uplatněného na prvním místě. Zahájenost rozepře nastává tedy o obou nárocích, ač soudce se nemusí zabývati ihned nárokem eventuálním a proto nastává zahájenost rozepře ohledně vzájemné pohledávky přes její podružnost již uplatněním námitky započtení ve sporu (Schollmeyer: Compensationseinrede str. 19 a 20).

Posléze mluví pro názor tu zastávaný závažné důvody účelnosti a ochrany pociťového právního styku, na které poukazuje také dr. Josef Tureček v Právniku 1927, sešit XXI. a XXII. Zákonodárným účelem ústavu zahájené rozepře jest snaha, zameziti, by o téže věci nebylo dvakráte, po případě vícekráté rozhodováno, by tak nebyly zbytečně obtěžovány soudy, by táž osoba nemusila se dvakráte brániti proti témuž nároku a konečně, což jest nejzávažnější, by po případě v téže věci nebyla vydána protichůdná rozhodnutí. Zastanci opačného mínění sice uvádějí, že se tomu nedá nadobro zabrániti v případě, převyšuje-li vzájemná pohledávka pohledávku zažalovanou. To jest sice pravda, avšak lze a účelno jest aspoň možnost protichůdných rozhodnutí omeziti na případy, kdy vzájemné pohledávky převyšují žalobní nárok. K vůli této jediné nesrovnalosti nelze však, jak praví správně Klein, připustiti, aby byl ohrožen celý ústav, týkající se vlivu a účinku zahájené rozepře, aby byla ohrožena právní bezpečnost. Při platnosti opačného názoru jest odůvodněna obava, že bude rozhodováno několika rozsudky navzájem si odporujícími, nejen v případě, kdy vzájemná pohledávka převyšuje zažalovanou pohledávku, i ýbrž beze všeho obmezení ve všech případech.

V praxi vyskytují se začasné případy, že žalovaný hledí vymýšlením vzájemných pohledávek stížiti postavení žalobcovo a protáhnouti vyřízení sporu. Tato snaha, pící se pociťovému právnímu styku, byla by opačným názorem jen podporována. Tím bylo by dáno čistě do libovůle žalovaného, uplatniti jednu a tutéž pohledávku, namítanou k započtení v jednom sporu, také i v jiném sporu námitkou započtení a po případě ji ještě samostatně zažalovati. Takový postup je vy-

loučen již povahou věci. Prohlašuje-li žalovaný, že chce svou pohledávku obětovati na uspokojení žalobní pohledávky, nemůže tutéž pohledávku obětovati na vyrovnání jiné žalobní pohledávky, nebo dokonce žádati v jiném sporu její zaplacení. Pokud by kompenzační pohledávka převyšovala žalobní pohledávku, nepřekáží litispendence uplatnění jejího zbytku, ať již námitkou, či žalobou.

Obava, že by žalovaný, jsa vázán litispendencí, utrpěl újmu, když by se spor protáhl a pak nedošlo k rozhodnutí o vzájemné pohledávce buď proto, že by byla žaloba zpět vzata, neb žalobce se vzdal žalobního nároku, neb byla žaloba zamítnuta neb odmítnuta z jiných důvodů, a že by musil teprve potom uplatnití vzájemnou pohledávku novou žalobou — není přesvědčující, neboť mu nic nebrání, by, obává-li se újmy z průtahu, vzal kdykoliv zpět námitku započtení a podal žalobu navzájem, aneb učinil určovací návrh.

Z těchto důvodů přiklonil se plenární senát k názoru, vyjádřenému právními větami.

Plenární rozhodnutí ze dne 23. března 1928, Pres. 760/27.

Ustanovení § 11 (2) vyr. ř. vztahuje se také na případy § 10 (4) vyr. ř.

V poradách a rozhodnutích nejvyššího soudu vyskytla se různost názorů o tom, zdali odklad exekučního prodeje podle § 11 (2) vyr. ř. platí pouze pro exekuce na základě oddělných práv, která tu byla již v den zahájení vyrovnacího řízení, či také pro exekuce, zahájené za vyrovnacího řízení pro pohledávky uvedené v § 10 (4) vyr. ř. První názor hájilo rozhodnutí čís. jed. R I 348/24 (č. 3774 sb. n. s.), druhý názor posudek nejvyššího soudu ze dne 9. března 1926 č. pres. 417/26.

V zájmu jednotnosti rozhodování nejvyššího soudu předložil první prezident věc zesílenému senátu, jenž se usnesl na právní větě shora uvedené.

Důvody: a) S hlediska zásady rovného nakládání věřiteli vyslovuje § 10, odst. 1 vyr. ř. pravidlo, že po zahájení vyrovnacího řízení nemůže býti pro pohledávku za dlužníkem ani vyhlášen konkurs, ani nabyto soudcovského práva zástavního nebo uspokojovacího na věcech dlužníkových.

Z tohoto pravidla však stanoví § 10, odst. 4 vyr. ř. výjimku pro pohledávky požívající práva přednostního (§ 23) a

Oprava: V sešitě XI., (Plenární rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 23. března 1928, Pres. 760 27.) na str. 347, 3. řádek shora za slovy »nýbrž toliko...« byla omylem vynechána část odůvodnění, kteráž zní:

»...omezení této zásady na část vzájemné pohledávky, pokud nepřesahuje zažalovanou pohledávku.

Neudržitelnost opačného mínění vyplývá též z výkladu § 411 c, ř. s. v souvislosti s § 391 c, ř. s., podle jehož třetího odstavce lze, namítal-li žalovaný vzájemnou pohledávku, která není s vymáhanou pohledávkou v právní souvislosti, rozhodnouti o žalobním nároku částečným rozsudkem, je-li líčení o něm zralé k rozhodnutí, a jest pak bez přerušení v líčení o vzájemné pohledávce pokračovati. Každý částečný rozsudek jest úplně samostatným ve příčině opravných prostředků a exekuce (§ 392 c, ř. s.). Přisouzený nárok lze exekučně vymáhati, nehledíc k dalšímu jednání o vzájemné pohledávce. Teprve v konečném rozsudku se rozhodne o vzájemné pohledávce, zda jest po právu, čili nic.

Z uvedeného plyne, že jak rozsudek částečný, tak i rozsudek konečný jsou rozsudky úplně samostatné a musí tudíž každý z nich mítí předmět, o němž by rozhodl. Předmětem jest v rozsudku částečném zažalovaná pohledávka, v rozsudku konečném pohledávka namítaná k započtení a nutno proto rozhodnutí o tomto předmětu rozsudku pojmáti do rozsudečného výroku. Nutno-li tedy v případě, že o vzájemné pohledávce bylo rozhodnuto teprve rozsudkem konečným, pojmáti rozhodnutí o ní do rozsudečného výroku, nemůže tomu býti jinak ani v případě, kdy se rozhoduje týmž rozsudkem jak o zažalované pohledávce, tak i o pohledávce namítané k započtení. Tím pak, že rozhodnutí o námitce započtení se pojímá do rozsudečného výroku, stává se účastným právní moci a vadí napotom žalobě (nebo žalobě navzájem), kterouž byla později táž pohledávka zažalována, překážka rozepře pravoplatně rozsouzené.

Přiznána-li však z důvodů právě uvedených výroku o pohledávce, uplatněné k započtení, pravomoc, nelze důsledně jinak, nežli přiznati jejímu uplatnění ve sporu účinek zahájení rozepře. Vždyť obrana rozepře pravoplatně rozsouzené souvisí nerozlučně s obranou rozepře zahájené v ten způsob, že ona předpokládá nezbytně jsoucnost této. Opačné mínění soudí ovšem, že námitka započtení . . .«